

ΑΡΧΑΙΟΜΕΤΡΙΚΑ ΝΕΑ

Πληροφορίες στο τηλέφωνο
210-3617824 ή στην
ιστοσελίδα
www.speleologicalsociety.gr.

Δημοσιεύσεις

A. Giakoumaki / K.
Melessanaki / D. Anglos,
«Laser-induced breakdown
spectroscopy (LIBS) in
archaeological science

applications and prospects»,
*Analytical and Bioanalytical
Chemistry* 383/3 (2007), σ.
749-760.
E. Mantzourani / I. Liritzis,
«Chemical analysis of pottery
samples from Late Neolithic
Kantou-Kouphovounos and
Sotiris-Tepes», *Reports of the
Dept. of Antiquities, Cyprus*
63-76. 2006.

Συνέδρια

EMAC 07: 9th European
Meeting on Ancient
Ceramics, 24-27 Οκτωβρίου
2007, Εθνικό Μουσείο
Ουγγαρίας, Βουδαπέστη.
Πληροφορίες στην
ιστοσελίδα
www.ace.hu/emac07.
POCA 07: 7th Annual Meeting
of Postgraduate Cypriot

Archaeology 19-20
Οκτωβρίου 2007,
Πανεπιστήμιο Κύπρου,
Λευκωσία. Πληροφορίες
στην ιστοσελίδα
<http://www.ucy.ac.cy/~poca2007>.

Τα «Αρχαιομετρικά Νέα»
επιμελείται ο Γιάννης Μπασιάκος
Δρ Γεωλόγος, ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος»

Από το *Journal of Mediterranean Archaeology*, τεύχος 19/2 (2006)

Stratos Nanoglou,
«Regional Perspectives on the Neolithic Anthropomorphic Imagery of Northern Greece»,
JMA 19/2 (2006), σ. 155-176

Στο άρθρο του «Τοπικές προσεγγίσεις στη Νεολιθική Ανθρωπομορφική Ειδωλοπλαστική της Βόρειας Ελλάδας», ο Στράτος Νανόγλου προτείνει μια διαφορετική προσέγγιση στον τρόπο εξέτασης και ερμηνείας της ανθρωπομορφικής ειδωλοπλαστικής της νεολιθικής Θεσσαλίας και Κεντρικής Μακεδονίας από τη μέχρι τώρα επικρατούσα προσέγγιση, η οποία χαρακτηρίζεται ως γενικευτική και προσεγγίζει τα ειδώλια χωρίς να λάβει υπόψη τις συνθήκες στις οποίες κατασκευάστηκαν, χρησιμοποιήθηκαν και απορρίφθηκαν. Στόχος του άρθρου του είναι να εξετάσει τις τοπικές διαφοροποιήσεις στον τρόπο ή τους τρόπους χρήσης των νεολιθικών ειδωλίων και να ερμηνεύσει τις πιθανόν επιπτώσεις που μπορεί να είχαν αυτές οι διαφοροποιήσεις στη ζωή των ανθρώπων των δύο αυτών περιοχών.

Σύμφωνα με το θεωρητικό πλαίσιο (J. Butler, *Bodies that Matter: On the Discursive Limits of 'Sex'*, Routledge, New York 1993) που χρησιμοποιεί ο Νανόγλου, η κοινωνική ζωή των κατοίκων ενός οικισμού βασίζεται στη συνεχή επανάληψη παλαιότερων πρακτικών οι οποίες διαμορφώνουν το πλαίσιο αναφοράς των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα, τα ειδώλια, εκτός από την αναφορά τους σε παλαιότερες πρακτικές που αφορούν στην κατασκευή και στη χρήση τους, επαναλαμβάνουν μέσω της αναπαράστασης μια μορφή του ανθρώπινου σώματος. Το ζήτημα που ενδιαφέρει εδώ τον συγγραφέα είναι ακριβώς το πλαίσιο που διαμόρφωναν και πραγματεύονταν οι ανθρωπομορφικές παραστάσεις σε συγκεκριμένες ιστορικές συνθήκες.

Το άρθρο εστιάζει σε δύο βασικές κατηγορίες νεολιθικών ειδωλίων που δίνουν έμφαση στη στάση. Αυτές οι κατηγορίες εξετάζονται, αρχικά, στην πρώιμη νεολιθική περίοδο με βάση ευρήματα που προέρχονται από την περιοχή της Θεσσαλίας και της δυτικής Μακεδονίας. Εκτός από τις δύο κατηγορίες που εμφανίζονται σε όλους τους οικισμούς ή τις περιοχές της πρώιμης νεολιθικής, παρατηρούνται ταυτόχρονα και τοπικές διαφοροποιήσεις στον τρόπο που αποδίδεται η ανθρώπινη μορφή, όπως, για παράδειγμα, τα ειδώλια με εγχάρακτο το κάτω τμήμα και πεπαισμένο σφαιρικό σώμα ή τα ειδώλια τα οποία φέρουν και στήθος και ανδρικά γεννητικά όργανα και τα οποία κρατάνε στο ένα χέρι ένα αντικείμενο σε σχήμα ημισελήνου. Αυτές οι τοπικές διαφοροποιήσεις συναντώνται σε οικισμούς στην κεντρική ενδοχώρα της Θεσσαλίας και όχι στα παράλια (π.χ. Σέσκλο). Σε αντίθεση με την πρώιμη νεολιθική στην ύστερη νεολιθική η ανάλυση βασίζεται σε ευρήματα από τη Μακεδονία και από θέσεις στην Ανατολική Θεσσαλία. Σε αυτή την περίοδο κυριαρχούν τα ειδώλια σε όρθια στάση και με εγχάραξις στα πόδια αλλά παρατηρούνται και τοπικές διαφοροποιήσεις στην απόδοσή τους. Επιπλέον στη Θεσσαλία κυριαρχούν τα στατικά ειδώλια και τα ακρόλιθα.

Ο συγγραφέας εξηγεί ότι οι διαφοροποιήσεις στην απόδοση των ανθρώπινων μορφών από τοπικές κοινωνίες στη Θεσσαλία επέτρεψε τη διαμόρφωση μιας τοπικής ταυτότητας η οποία διατηρήθηκε στο συγκεκριμένο πλαίσιο αναφοράς στο οποίο χρησιμοποιούνταν αυτά τα ειδώλια. Η συνεχής επανάληψη και η συνεχής χρήση ενός τύπου του ειδωλίου δηλώνει μια συγκεκριμένη πραγμάτευση του ανθρώπινου σώματος από τις κοινωνίες της κεντρικής Θεσσαλίας, διαφορετική από τις κοινωνίες που βρίσκονται ανατολικά ή δυτικά της Θεσσαλίας ή τις τοπικές κοινωνίες της Μακεδονίας.

Ο Νανόγλου καταλήγει ότι σκοπός της σύγκρισης του υλικού πολιτισμού δύο διαφορετικών περιοχών δεν είναι να φτιάξουμε ένα χάρτη με θέσεις που έχουν σχέση μεταξύ τους ή να βρούμε ένα κοινό παρελθόν με ομοιότητες που συμβολίζουν κοινή εθνική ταυτότητα και πολιτισμικές επιδράσεις εξαιτίας της μετακίνησης πληθυσμών ή αγαθών. Οι διαφορές μεταξύ των δύο περιοχών αναδεικνύουν τις διαφορετικές δυνατότητες που θα είχε κανείς στην προσπάθειά του να τοποθετήσει τον εαυτό του σε έναν κοινωνικό ιστό, ο οποίος ήταν μερικώς διαμορφωμένος. Αν δούμε τις αναπαραστάσεις όχι ως μαρτυρίες ενός παρελθόντος που μας αποκαλύπτουν την αλήθεια γι' αυτό, αλλά ως υλικά εφόδια τα οποία οι άνθρωποι χρησιμοποιούν για να κατανοήσουν και να διαχειριστούν τη ζωή τους, τότε μπορούμε να ανασυνθέσουμε τους τρόπους με τους οποίους οι κάτοικοι των περιοχών αυτών είχαν τη δυνατότητα να επέμβουν στον κοινωνικό ιστό, χρησιμοποιώντας στοιχεία που ήταν ήδη φορτισμένα με σημασία.

Σοφία Αντωνιάδου
Αρχαιολόγος, επιμελήτρια Μουσείου
Πιερίδη – Αρχαίας Κυπριακής Τέχνης